

Byn som försvann Del 1 (4)

Som ni läsare vet så är jag väldigt intresserad av Rydboholm och Viskafors, det har hänt ganska mycket där ute genom tiderna. För snart 115 år sedan försvann en hel lite by i Viskafors. Två bondgårdar och fyra torp dränktes liksom betesmarker, vägar, ängar och skogar. Numera finns på platsen en sjö på cirka 150 hektar. Sjön har många namn, en del kallar den för Johannes Eriksons sjö efter den direktör Rydboholmsbolaget hade när vattensamlingen kom till. Andra benämner den Skäggaredssjön eller Häggsjön men det mest använda namnet är dock Storsjön. På ett av torpen, Holmen bodde Fritz Holmén som var 8 år gammal när de fick lämna sitt hem tillsammans med sin syster samt föräldrarna och farföräldrarna och de flyttade till den lilla gården, Holmå. Fritz har många gånger promenerat på de gamla vägarna när det har varit lågt vattenstånd, där han hade åkt hästskjuts som barn. Han har även sett grunden av hans barndomshem och även flera andra hus och han hade även sett grunden från vattenytan när han har varit ute med sin eka.

Här ser vi delar av grunden från Fritz barndomshem. Anledningen till att man lade gårdarna under vatten var att man i Rydboholmsbolagets fabriker i Viskafors haft bekymmer med vattenmängden i Viskan. Denna varierade starkt och var ofta otillräcklig för fabriken behov. För att få konstant vattenmängd i ån beslöt man att dämna upp den lilla Bålån, som rann förbi de nämnda gårdarna och även flöt igenom en del småsjöar. Genom att göra en fördämning vid utloppet ur den största sjön, Skäggaredssjön fick man en "bassäng" som innehöll ungefär nio miljoner kubikmeter vatten.

Här är den stora dammvallen som håller vattnet kvar vid den stora ravinen. Från den nya sjön skulle man leda vattnet i en tunnel till Viskan ovanför fabrikerna. Tunneln skulle mynna ut vid Elfstorp ungefär mitt för den nya skolbyggnaden, något som också blev verklighet. I oktober år 1905 började man staka för reservoaren och snart var arbetet med tunneln igång. Denna gjorde 770 meter lång och därtill kom en öppen kanal på 100 meter. Tunneln lär ha varit den längsta i sitt slag i Sverige vid den här tidpunkten. Sprängningen bedrevs samtidigt från båda sidor och var ett mycket omfattande och besvärligt arbete. Det största problemet var allt vatten som rann in i tunneln. Arbetarna blev blöta och kalla och var ofta sjuka. En av dem blev aldrig frisk efter strapatserna.

Här är början av tunneln vid sjön och man kan tänka sig vilket arbete det måste ha varit på denna tid. De började med att borra för hand men blev snart tvungna att skaffa bormaskiner. Det var mycket ovanligt med sådana på den tiden och de var mycket annorlunda mot dagens. En lokalmobil som eldades med kol, drev en kompressor, som pumpade luft till en cistern med ett visst tryck. Luften gick sedan vidare till bormaskinerna och drev dessa. Det var som en hel liten fabrik och man hade en särskild maskinist som skötte lokomobilen.

Del 2 kommer i morgon och jag hoppas att ni tycker om läsningen och har ni någon historia eller bilder runt Rydboholm och Viskafors hör gärna av er med ett mail eftersom jag samlar på mig uppgifter och bilder om Rydboholmsbolaget, eftersom jag ska göra en sida om bolaget på min hemsida.